



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce P. Č., proti žalované **České advokátní komoře**, se sídlem Praha 1, Národní 16, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 10. 2012, č. j. 5 A 149/2012 – 27,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalované **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnost **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 2. 2. 2012, č. j. 330/12, kterým žalovaná neurčila žalobci advokáta k poskytnutí právní služby, usnesením ze dne 12. 10. 2012, č. j. 5 A 149/2012 – 27, nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků. Městský soud toto osvobození podle § 36 odst. 3 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) žalobci nepřiznal především proto, že jeho žádost představuje zneužití tohoto institutu.

Usnesení městského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, v níž explicitně neodkázal na konkrétní zákonný důvod. Z obsahu kasační stížnosti je nicméně zřejmé, že stěžovatelem jsou tvrzeny kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), d) s. ř. s. Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena § 103 odst. 1 s. ř. s. je záležitostí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nejde proto o

nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Stěžovatel v kasační stížnosti namítl několik pochybení městského soudu, která jsou, podle jeho názoru, důvodem pro zrušení napadeného usnesení. Především soudu vytkl rozpor mezi skutkovými zjištěními a právními závěry, které z nich vyvozuje. Dále poukázal na údajnou značnou libovůli městského soudu při výkladu právních norem a hodnocení skutkových zjištění, která má výrazně snižovat šanci stěžovatele na ochranu jeho práv. Stěžovatel rovněž namítal „*velenepravdivost*“, iracionálnost a absurdnost některých závěrů obsažených v odůvodnění usnesení městského soudu. Má za to, že mu městský soud dává za vinu své přetížení a poukazuje na nízkou vymahatelnost práva před městským soudem. Stěžovatel také uvedl, že městský soud iracionálně popírá jeho aktivní legitimaci k podání žaloby. Následně stěžovatel podrobně rozvedl, proč nesouhlasí s názorem městského soudu, že zneužívá institutu osvobození od soudních poplatků.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou přípustnosti kasační stížnosti; ze soudního spisu totiž zjevně vyplývá absence dvou podmínek řízení. Především nebyl zaplacen soudní poplatek za kasační řízení [§ 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“) a Položka 19 Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu jmenovaného zákona] a stěžovatel též není zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Z judikatury Nejvyššího správního soudu se však podává, že „*v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem.*“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37). Kasační stížnost je tudíž přípustná.

Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

Kasační stížnost není důvodná.

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je upraven v § 36 odst. 3 s. ř. s., v němž je kromě jiného uvedeno, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Jak vyplývá z tohoto ustanovení, účastník řízení může být osvobozen od soudních poplatků při splnění těchto předpokladů: 1. podání žádosti o osvobození od soudních poplatků; 2. podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný; 3. doložení nedostatku prostředků.

Protože je Nejvyššímu správnímu soudu z jeho činnosti známo, že o podobných návrzích stěžovatele bylo zdejším soudem rozhodováno již v desítkách případů, je třeba vycházet z konstantní judikatury (viz například rozsudek ze dne 26. 7. 2011, č. j. 2 As 78/2011 - 27), podle níž *„dochází-li ze strany účastníka řízení ke zneužívání institutu osvobození od soudních poplatků, není možné mu tuto výhodu přiznat (...) Na druhou stranu je však třeba zdůraznit, že každou žádost o osvobození od soudních poplatků je nutné s ohledem na okolnosti konkrétního případu pečlivě posoudit s tím, že rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků z důvodu zneužití tohoto dobrodiní ze strany účastníka řízení musí být řádně odůvodněno.“*

V nyní projednávaném případě je proto klíčové posouzení, zda městský soud dostatečně odůvodnil a konkretizoval, v čem spatřuje zneužívání institutu osvobození od soudních poplatků stěžovatelem. Nejvyšší správní soud má za to, že této svojí povinnosti městský soud dostal, uvedl-li konkrétní důvody, pro které nebylo možné žádosti o osvobození od soudních poplatků v daném řízení vyhovět. Vedle počtu vedených sporů, což by samo o sobě ještě nemohlo svědčit o samoučelnosti stěžovatelových podání, městský soud poukázal na průběh tohoto sporu, který se podobá obdobným sporům vedeným stěžovatelem proti rozhodnutím žalované o určení, zrušení určení, či o neurčení advokáta stěžovateli v různých právních věcech s tím, že stěžovatel v rámci prostředků procesní obrany zdůrazňuje jakékoli formální nepřesnosti v postupu žalované, lpí na formálním procesu jejich odstraňování, přičemž jeho snahou již není vyřešení samotného sporu, nýbrž neustálé zpochybňování jednotlivých úkonů žalované i soudu; tento postup přitom stěžovatel uplatňoval i v nyní řešené věci. Městský soud konstatoval, že pokud stěžovatel hodlá svá práva vymáhat soudní cestou, a to v takovém rozsahu a takovým způsobem, je třeba po něm spravedlivě požadovat, aby soudní řízení vedl s vědomím existence jeho nákladů.

Nejvyšší správní soud ostatně ani nemohl přehlédnout, že v dané věci stěžovatel žalobou brojí proti rozhodnutí České advokátní komory, kterým mu nebyl určen advokát k poskytnutí právní služby. Podobného rázu jsou i jiné spory stěžovatele, projednávané Nejvyšším správním soudem i soudy krajskými. Tyto spory přitom nejsou takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýkají se, a to ani nepřímo, stěžovatelova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Jde naopak o spory vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takové spory má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, publikovaný pod č. 2601/2012 Sb. NSS). Takovou povahu však předmětný spor evidentně nemá.

Lze tak učinit závěr, že z odůvodnění napadeného usnesení městského soudu je dostatečně patrné, že plně respektoval ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu, založenou na tom, že ve výjimečných případech lze odůvodnit neosvobození od soudního poplatku zneužitím tohoto institutu, a to za podmínky, že toto odůvodnění bude dostatečně konkrétní, rozumné a přesvědčivé.

K dalším námitkám stěžovatele lze souhrnně konstatovat, že většina z nich není vůbec způsobilá zpochybnit věcnou správnost a zákonnost napadeného usnesení (např. vytýkané používání minulého času v odůvodnění atp.) a zdejší soud se jimi proto věcně nezabýval.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost nedůvodnou, nezbylo mu, než ji za podmínek vyplývajících z § 110 odst. 1, věty druhé s. ř. s. rozsudkem zamítnout.

O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl v řízení o kasační stížnosti neúspěšný, právo na náhradu nákladů řízení mu nenáleží. V případě žalované nelze, z povahy rozhodnutí městského soudu, které bylo předmětem kasačního přezkumu, o otázce procesní úspěšnosti v tomto řízení prakticky uvažovat; náklady řízení jí proto nebyly přiznány.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. prosince 2012

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu